

La riquesa ètica de les nacions

Dll, 27/10/2014

[Persona, Empresa i Societat](#)

El títol d'aquest article no és meu, sinó del professor Donaldson, de Wharton School. L'assumeixo perquè expressa gràficament una sensibilitat que comparteixo. Cap a ella convergeixen, des de les seves perspectives, Fukuyama quan es refereix a la generació de confiança en l'economia o Putnam quan parla de la importància del capital social per al bon funcionament de la democràcia. La qüestió de fons que es planteja és que la viabilitat econòmica i política d'una societat no és possible sense l'assumpció pràctica per part d'una majoria dels seus ciutadans d'uns valors fonamentals. I, per tant, que no podem entendre el desenvolupament d'una societat només en termes econòmics -tot i que sovint únicament apliquem aquest criteri de mesura- perquè la mateixa viabilitat econòmica només és possible si està associada al cultiu, per part dels actors socials, d'aquests valors.

Quan parlo de cultiu de valors no ho faig des d'una perspectiva instrumental. No combrego amb el recent cinisme que ens recorda que cal gestionar una bona reputació perquè cada vegada és més necessari aparèixer com a ètic per poder ser econòmicament exitós. No pretenc conrear un nou tipus d'esquizofrènia. La riquesa ètica de les nacions remet a valors necessaris per a la viabilitat econòmica d'un país, però la justificació no és econòmica perquè el que es planteja és com construir una societat viable, justa i sostenible. Que determinades pràctiques arrelades en valors tinguin un impacte econòmic positiu no vol dir que aquestes pràctiques es justifiquin per raons econòmiques.

La societat del coneixement, organitzada en xarxes, ens obliga a replantejar la vinculació entre l'avantatge competitiu de les nacions i la seva riquesa ètica. La pregunta per la riquesa ètica de les nacions emergeix quan descobrim que són els valors els que configuren les pràctiques i les accions socials, siguin aquestes econòmiques, professionals, associatives o polítiques. Una nació és també un espai moral, on han de ser possibles la supervivència, la convivència i el viure amb sentit (o, al contrari, pot ser també un espai immoral on regna la corrupció, la injustícia i la incivilitat). La responsabilitat de la seva riquesa ètica correspon a tots els actors socials, i depèn de les seves pràctiques quotidianes. En el marc d'aquestes pràctiques, els valors són el que ens permet entendre, justificar, orientar i, en definitiva, parlar del que fem. Per això el desenvolupament de la riquesa ètica de les nacions és la clau per explicar si ens trobem o no davant d'una societat desmoralitzada, en el doble sentit de l'expressió.

Del que es tracta, doncs, és de superar una errònia divisió social del treball segons la qual hi ha grups especialitzats en enuncis valoratius (esglésies, universitats, intel·lectuals...), i grups especialitzats en accions (professionals, empreses, associacions...). Els primers solen caure en un tipus peculiar de irresponsabilitat quan la seva especialitat consisteix a parlar de la qualitat ètica de les actuacions de qualsevol, menys de les seves pròpies. Els segons solen caure en un altre tipus d'irresponsabilitat, quan la seva especialitat consisteix a prendre decisions com si es justificuessin per si mateixes i estiguessin buides de valors. Als primers els sol molestar que s'inclouï la paraula riquesa quan es parla d'ètica. Als segons els sol molestar que s'inclouï la paraula ètica quan es parla de riquesa.

Atendre a la riquesa ètica de les nacions ha de portar a valorar en la seva justa mesura el lloc que s'ocupa, per exemple, en els índexs de desenvolupament humà o de corrupció. Ha de portar a valorar, per exemple, el lloc que ocupen en les prioritats de la vida social la transparència, el diàleg, el compliment dels acords, la integritat, la qualitat o la cooperació.

La riquesa ètica de les nacions té, certament, paràmetres de mesura o anàlisi. Podem preguntar-nos, per exemple, com s'exerceix el lideratge en tots els nivells de la vida política, econòmica i social. Si és un lideratge que pretén arrossegar i sotmetre els seguidors, o bé si pretén posar de manifest els valors i el projecte inherents a les decisions que es prenen. És a dir, si és un lideratge capaç de vincular el que vivim amb el que volem viure i que, per tant, considera l'exemplaritat com un dels seus elements constitutius. Un altre paràmetre es manifesta en el perfil dels personatges (reals o arquetípics) que poblen les referències de les nostres converses quotidianes. O en la credibilitat i la visibilitat que tenen els discursos que proposen horitzons, ideals o opcions radicals en relació amb els que només parlen en clau d'administrar i gestionar. O els comportaments dels qui representen institucions. O la disposició dels grups de referència (professionals, organitzatius, polítics, etc.) a considerar com un criteri de qualitat la incorporació a les seves pràctiques quotidianes dels valors que els legitimen davant la societat, i la recerca d'indicadors que permetin contrastar-ho. O els criteris d'organització del temps i d'estructuració dels horaris...

En qualsevol cas, el desenvolupament i les pràctiques de les organitzacions és un component essencial de la riquesa ètica de les nacions. Per això la RSE no és ni pot ser un enfocament empresarial tancat sobre si mateix, sinó la contribució des del món empresarial a la riquesa ètica de les nacions.